

K R O N I K A

Andrej Lutman

VEJE IN SENCE

Sonja Koranter, *Medeno drevo*,
likovna oprema Franc Berce,
samozaložba, Jesenice 1998

Sonja Koranter pesni svet sanj, ki se začno na točki, ko postane pogled na lastno izkušnjo drugačen. Vsekakor drugačen glede tega, kaj je res in kaj ne, saj je tovrstna presoja vsekakor močno relativna in osebna. Takšna drugačnost, kar drugost, pa dá velike možnosti za vnovično pretehtanje vseh pesniških in vsakršnih prispodob, ki tudi sestavljajo življenje.

Pesnica, ki se pusti obsesti Hipnosu, božanstvu spanja in vseh pojavov v zvezi s tem, je tako izvzeta iz vsakdanjega sveta budnosti in s svojega položaja, od strani prede svet pesmi in sanj.

Franc Berce je tako rekoč vsaki pesmi prispeval sliko, ki ob odprti knjigi sestavlja zanimiv par slika-pesem. Slike so zrcalo pesmi. Vzpostavlja se odnos med tkivoma besed in risbe. Svinčnik, sence, črte in črke,

verzi, kitice. Vse črno na belem, a barve kljub vsemu.

Sonja Koranter nas zvabi na svoje *Medeno drevo*, kjer potujemo od sadeža do sadeža, od podobe do podobe, od privida do predstave. Barve so resda temnejše, a zato nič močnejše in dražilne s svojo natančnostjo. Kot bi bilo sicer svetlo drevo, a v temi, morda v mraku ali ranem jutru, ko kraljujejo sence.

Zbirka je razdeljena na štiri sklope, ki imajo naslednje naslove: *Medeno drevo*, *Bogovi se ne smeji*, *Ko angeli zaspijo* in *Drobno zrno*. Izpostavil bi drugega, *Bogovi se ne smeji*, saj je pesnitev, ki združuje v štiri najstih delih tisto, kar pesnica še dopolni s preostalimi pesmimi in še zanika stanja med budnostjo in trdim spancem, med dremežem in sanjami.

Sanje v pesmih Sonje Koranter so trpke izpovedi izkušnje o boju z nakopičenimi smetmi misli, predstav, idolov, tabujev in urokov. Napovedujejo skorajšnjo čistko v tej smeri in z vsakršnimi sredstvi. Ni si-

cer eksplisitne napovedi sodnega dne ali katastrofe širših razsežnosti, ampak je transparenten in dognan postopek nizanja osebnih predstav, ki so prav prek pesniške občutljivosti postale dostopne in prepoznavne kot splošne in naše. Nudijo nam svet stalnega plezanja proti svetlobi in toplini. Rast kliče. Telesa se razraščajo. Vmes in naokrog pa so podobe iz sanj in sanje in prehajanje iz podob na podobe in skozi.

Mestoma pesnica ponudi možnost, da občutimo namen tega plezanja: je postajanje dvojine in spet ednine. Prepletane z drevesom je kot spletnje skupne poti s sočlovekom, z ljubimcem, s Hipnosom. Pooseblja iniciatorja, čarovnika, puščavnika in božjega sla, ki je pesnici – kar morda vsaki – vir naslade. Je tudi izhod iz mrakobnosti in krutega sveta, ki igra zgolj na strupe in laži. In kaj nudi Hipnos: pristen stik s sabo, zatrjuje pesnica.

Zbirka Medeno drevo uvršča Sonjo Koranter med zrele darovalke pristnega medu nočnih moči besedovanj.

IZ OTROKA V MOŽA

Lenart Zajc: *5 do 12*, opremil Jure Jančič, založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1998

Prozni prvenec Lenarta Zajca s pomenljivim naslovom *5 do 12*, ki ga v mottu definira kot čas, ko se na žuru še kaj pričakuje, je pravšnja osvežitev na področju književnosti,

ki opisuje čas odraščanja. Je roman o prevzemu odgovornosti za svoje postopke, o iskanju in najdbi ljubezni, ki je bila ves čas prisotna, se pravi: nikoli izgubljena.

Junak romana je srednješolec, ki si je za svoj videz in sliko, ki jo nudi svetu, izbral obritoglavca, skina. Poleg tega, da dokaj redno obiskuje pouk, se brezmejno in z vso naslodo udeležuje najrazličnejših manifestacij svojega poslanstva kot obritoglavca: to pa je žur na žur, stalno menjavanje žensk, bejb, kot jim pravi, nacejanje z alkoholom, zakajanje s travo, tuhtanje o tujski legiji, razbijajne čeljusti določenim osebkom, vse pa podkrepljeno s socialno solidarnostjo istih, razposajenim cinizmom in družbeno kritično noto.

Avtor romana Lenart Zajc sklene svoje pisanje s pojasnili, da je po nekaj letih spravil skupaj zapise, ki so mu nastajali, ko se je zbujal z mački, v šolo ni mogel, pa se je spominjal večera, ki je pripomogel k mačkastemu počutju, in zapisal dogodke. Tedaj še ni znal takšnih zapisov spraviti v obliko, ki bi bila berljiva in zanimiva še za koga. Imeli pa so funkcijo nekakšnega dnevnika. Poudarek je vsekakor na življenju srednješolk in srednješolcev, avtor se opisuje v tretji osebi, dogodki so resnični, imena pa izmišljena, mislim pa, da se v teh osebah zlahka prepozna vsak srednješolec ali srednješolka, ki ima vsaj malo upornega duha.

Prav upornišтво do ustaljenih družbenih, družabnih, izobraževalnih in še kakšnih norm in dogovorov je

srž Zajčevih pisateljskih prizadevanj, saj je upornik Jaka tudi ali predvsem upornik do sebe. Hoče namreč živeti življenje, ki ne bo podobno svetu svojih staršev, vzgojiteljev in svetu lastnih podob o njih, tistih podob, ki naj bi bile prave, vzgojne, edine in resnične. Upor do krvi in dediščine.

Obrito glavec Jaka tako venomer išče ljubljeno osebo, ki ne bo ženska za eno noč, za eno popivanje. V tem iskanju se seveda zaplete v več iskanj, v več žensk. Ne ve, katera je prava, kaj je res ljubezen – poskuša in išče. Ves čas pa ga spremlja sošolka. Tako je blizu, da je kar ni.

Obrito glavec Jaka tudi poskuša narediti srednjo šolo kljub vsem stranpotem in nasprotovanjem, ki se jim predaja. V ključnih trenutkih mu pripomore prav njegov odnos do sveta, zvestoba sebi in svojemu videnju, saj razpolaga z dobršnim deležem karizme.

V pravem trenutku se srečajo sentiment, kesanje, ki zadobiva mestoma premoralen priokus, in pa videnje, ki je samosvoje v svoji živosti. Tu nedvomno pripomore ažurnost avtorjevih zapisov. Junak se sooči s svojo najsilovitejšo paranojo: utopljencem, ki mu pooseblja najnižji nivo bivanja in najpristnejšo sopotnico.

Prepričan sem, da smo tako Slovenci dobili ključnejši mladinski roman, ki tudi na nivoju jezika ponuja vznemirljive rešitve, tvori vzoren primerek uporabe slenga in prispeva k bogatenju možnosti za razmislek o zdajšnjosti in tukajšnjosti. Se bere kot etnografski zapiski, živi dialogi popestre besedni zaklad in srečen konec kar kličejo po upodobitvi na platno. Naj bo to ovinek v napotilo k branju: brez zadrege in na mah!